

VIJESTI

SEDMI HRVATSKI SLAVISTIČKI KONGRES (Šibenik, 25.–28. rujna 2019.)

U organizaciji Hrvatskoga slavističkog odbora Hrvatskoga filološkog društva u Šibeniku je, u hotelskom kompleksu Amadria, od 25. do 28. rujna 2019. godine održan *Sedmi hrvatski slavistički kongres*. Na svečanom otvorenju kongresa, nakon hrvatske himne u izvedbi klape Barone, okupljenima su se pozdravnim riječima obratili Bernardina

Petrović, predsjednica Organizacijskog odbora, Davor Nikolić, potpredsjednik Hrvatskoga filološkog društva i Krešimir Mićanović, pročelnik Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U ime ministrice kulture Nine Obuljen Koržinek prisutne je pozdravila Nataša Mučalo, ravnateljica Državnog arhiva u Šibeniku.

ANTICA MENAC, JOSIP BRATULIĆ I JOHANNES REINHART – LAUREATI *SEDMOGA HRVATSKOG SLAVISTIČKOG KONGRESA*

Prvoga dana programa svečano su dodijeljene i nagrade laureatima, istaknutim znanstvenicima, utemeljene na *Prvom slavističkom kongresu*, održanom u Pulji 1995. godine. *Povelja Stjepana Ivšića* uručena je akademkinji Antici Menac u znak priznanja za veliki doprinos razvoju i promicanju hrvatskoga jezikoslovlja. Akademiku Josipu Bratuliću pripala je *Povelja Antuna Barca*

za veliki doprinos razvoju i promicanju hrvatske znanosti o književnosti. Inozemni znanstvenik prof. dr. sc. Johannes Michael Reinhart primio je *Povelju Vatroslava Jagića* za izniman doprinos u proučavanju i promicanju hrvatskoga jezika i kulture. Životopisi i bibliografije nagrađenih znanstvenika objavljeni su u Knjizi laureata, koju su priredili Željka Fink (za A. Menac), Lahorka Plejić Poje

i Dubravka Luić-Vudrag (za J. Bratulića) i Milan Mihaljević (za J. M. Reinharta).

Laureati Josip Bratulić i Johannes M. Reinhart, slavisti, paleoslavisti i kroatisti, značajni su istraživači i hrvatske glagoljske književnosti i hrvatskoga glagoljaštva. Akademik Josip Bratulić znanstvenu je djelatnost započeo u Staroslavenskom institutu, a dugogodišnju sveučilišnu karijeru profesora starije hrvatske književnosti ostvario je na Filozofskom fakultetu, gdje je obnašao i funkciju dekana. Bio je predsjednik Matice hrvatske. Jedan od najistaknutijih hrvatskih filologa i književnih povjesničara, bogate erudicije, osobito je posvećen istraživanjima srednjovjekovne i novovjekovne hrvatske literature, hrvatskoglagoljske pisane baštine, kulturnog i pisanog nasljeđa zavičajne Istre. Objavio je i priredio velik broj knjiga, *Žitje Konstanina Ćirila i Metoda i druga vrela* (1985., 1992., 1998.), *Istarski razvod* (1978.), *Istarske književne teme* (1987.), *Vinodolski zakon* (1988.), *Sjaj baštine* (1990.), *Hrvatska pisana kultura* (zajedno sa Stjepanom Damjanovićem, u 3 sveska, 2005.–2009.), *Hrvatsko devetnaesto stoljeće* (2018.), *Svetost i čovječnost. Rasprave o hrvatskoj hagiografiji* (2018.), *Aleja glagoljaša. Stoljeća hrvatske glagoljice* (2019.) i dr. Sudjelovao je u velikim kulturološkim projektima (*Pisana riječ u Hrvatskoj*, *Hrvatski narodni preporod*, *Dva tisućljeća pisane riječi u Istri*, *Pavlini u Hrvatskoj*, *Hrvati – kršćanstvo, kultura, umjetnost*), ostvario je zajedno sa Želimirom Janešom projekt *Aleje glagoljaša Roč – Hum*, dobitnik

je brojnih priznanja i nagrada za izuzetan znanstveni, pedagoški i kulturni rad. Akademik Josip Bratulić tijekom cijeloga je svoga znanstvenog djelovanja ostao blizak suradnik Staroslavenskoga instituta, posebno često kao recenzent institutskih izdanja i projekata. Dokad god je to bilo moguće, često je i rado navraćao u institutsko sjedište u Demetrovoj ulici.

I Johannes M. Reinhart, profesor u miru Instituta za slavistiku Sveučilišta u Beču, dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, dugogodišnji je suradnik Staroslavenskoga instituta i član međunarodnoga savjeta Znanstvenog centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo pri Institutu. Član je uredništva časopisa *Slovo* i recenzent institutskih izdanja. Istaknuti je istraživač hrvatskoga glagoljaštva, osobito sintakse, morfologije i leksika hrvatske redakcije crkvenoslavenskoga jezika. Njegov habilitacijski rad *Untersuchungen zur Syntax des Kroatisch-Kirchenslavischen. Das glagolitische Missale Romanum* (1993.) ocijenjen je kao jedna od najboljih monografija o hrvatskome glagoljaštvu. Intenzivno se i temeljito bavio tekstološkim istraživanjima različitih hrvatskoglagoljskih tekstova: biblijskih, hagiografskih, apokrifnih. Značajne doprinose pružio je i u komparativnom proučavanju hrvatskoglagoljske i češke književnosti. U svojim je radovima promovirao proučavanje hrvatskoglagoljske baštine i ukazao na mjesto koje pripada hrvatskoglagoljskoj književnosti među drugim slavenskim i europskim srednjovjekovnim literaturama.

SEKCIJE I IZLAGANJA

Radni dio *Sedmoga hrvatskog slavističkog kongresa* obuhvatio je tri plenarna predavanja: *Jezična smjerenja hrvatskih protestanata* Stjepana DAMJANOVIĆA, *Kina i Europa kao auto(geo)biografski prostori*. Hrvatsko međuratno iskustvo Krystyne PIENIAŹEK-MARKOVIĆ i *Dječje jezično stvaralaštvo potaknuto djelima klasičnih pisaca* Diane ZALAR te izlaganja raspoređena u sedam sekcija: 1. Paleoslavistička i hrvatskoglagoljska problematika; 2. Izazovi, mogućnosti i perspektive slavistike u 21. stoljeću; 3. Kroatistika između zaboravljenih početka i globalizacijskih izazova; 4. Mediteranska sastavnica hrvatskoga jezika, književnosti i kulture; 5. Slavonske dijaspore i suvremene migracije; 6. Dijete i djetinjstvo u znanosti, umjetnosti i kulturi i 7. Formalno i neformalno poučavanje slavenskih jezika, književnosti i kulture. Na kongresu je sudjelovalo 105 izlagača s 87 referata.

Uzimajući u obzir tematiku časopisa *Slovo* izdvojiti ćemo izlaganja održana u sekciji koja je bila posvećena hrvatskoglagoljskoj i paleoslavističkoj tematici. U referatu *Prevođenje perifrastične konjugacije aktivne i pasivne s latinskoga na hrvatski crkvenoslavenski* (Ana MIHALJEVIĆ) prikazana je analiza utjecaja latinskoga jezika na hrvatski crkvenoslavenski i to u primjerima koji sadržavaju latinske konstrukcije perifrastične konjugacije aktivne i pasivne. Analiza je napravljena na temelju korpusa odabranih hrvatskoglagoljskih tekstova prevedenih s latinskoga jezika. Istaknuto je da se za latinski particip futura, koji

je dio latinske perifrastične konjugacije aktivne, pojavljuju različiti oblici bliski futuru, često uz glagol *biti*, a pojavljuju se i oblici glagola *hotēti* i *imēti*. U prevođenju perifrastične konjugacije pasivne gerundiv je preveden na različite načine, ili je prenesena izvorna struktura, ili se udaljilo od predloška u pokušaju prenošenja debitativnog značenja. U izlaganju *Sveti Jakov Apostol u hrvatskoglagoljskim spomenicima* (Vesna BADURINA STIPČEVIĆ) predstavljeni su rezultati književnopovijesnog i filološkog istraživanja hrvatskoglagoljskih hagiografskih tekstova o Jakovu apostolu, zaštitniku Šibenske biskupije i grada Šibenika. U glagoljskim brevijarima iz 14. i 15. stoljeća nalazi se apokrifna Jakovljeva pasija, koja je u hagiografskoj bibliografiji evidentirana kao *Passio Jacobi Maioris, apost.* (*Bibliotheca Hagiographica Latina* 4057). Najopširniji glagoljski tekst o Jakovu apostolu, naslovljen *Žitje svetago Ėkova Galicijskoga*, nalazi se u *Petrisonu zborniku* (1468.). I brevijarska pasija i zbornička legenda dio su zapadne hagiografske tradicije kulta ovoga apostola. U referatu *Cvijet kreposti / Fiore di virtù: hrvatska glagoljska i ćiriljska varijanta talijanskoga »bestselera« iz 14. stoljeća* (Antonija ZARADIJA KIŠ) predstavljene su hrvatske verzije talijanskoga djela *Fiore di virtù*, potvrđene u fragmentima u pet glagoljskih zbornika iz 15. i 16. stoljeća, potom u ćirilskom dubrovačkom *Libro od mnozijekh razloga* iz 1520. godine i u latiničkom djelu Pavla Posilovića iz 17. stoljeća. U kontekstu dosadašnjih, ponajviše filoloških i tekstoloških istra-

živanja hrvatskih prijevoda *Cvijeta kreposti*, u ovome je izlaganju pažnja bila posvećena recentnim, kulturnoanimalističkim aspektima proučavanja te su istaknuti dosada neistraženi bestijarijski odlomci. Najstariji očuvani hrvatskoglagoljski zbornik i jedini glagoljski kodeks vezan uz Šibenik, tzv. *Pariški* ili *Borislavićev zbornik* bio je predmet referata *Leksik Pariškoga (Borislavićeva) zbornika iz 1375. godine* (Marinka ŠIMIĆ). Referentica je analizirala leksik rukopisa (dijelove koji sadrže Psaltir i Muku Kristovu) u usporedbi s istovrsnim tekstovima u glagoljskim brevijarima i misalima. Istaknula je da je prevoditelj (ili prevoditelji) ovoga rukopisa na mnogim mjestima unio čakavizme umjesto starijih ili manje poznatih riječi, primjerice: *ere, gdi, ča, zač, mocira, postol'* umjesto *eko, idēze, eže, vskuū, oploti, sapogb* itd. Zaključila je da je rukopis pisan u znatnoj mjeri pohrvaćenim jezikom upravo zbog toga što je zbornik bio namijenjen redovnicama, koje nisu znale crkvenoslavenski jezik. U izlaganju *Usporedba temporala i sanktorala Drugoga beramskoga (ljubljskoga) brevijara kroz prizmu povijesne dijalektologije* (Silvana VRANIĆ) predstavljeni su rezultati komparacije jezičnih značajki temporala i sanktorala *Drugog beramskog brevijara*, glagoljskog rukopisa iz 15. stoljeća. Osobita je pozornost posvećena karakteristikama vernakulara, čakavskoga ekavskoga govora Berma, koje su različite od hrvatskih crkvenoslavenskih elemenata. U analiziranim dijelovima temporala potvrđena je podudarnost sa sjevernim kodeksima prema učestalosti *žd*-reflek-

sa. Odras *j* je u analiziranom odlomku sanktorala češći od odraza *žd*. Refleks *jata* nedosljedno je zastupljen u pojedinih dijelovima temporala i u dijelu sanktorala. Značajka koja bi bila presudna za povezivanje brevijara s beramskim arealom je refleks stražnjega nazala u gramatičkim morfemima. Referentica je zaključila da bi daljnje jezične analize mogle odgovoriti na pitanje može li se brevijar prema jezičnim osobinama atribuirati Bermu ili pokazati da je brevijar pisan u Bermu prema drugomu predlošku (u prilog čemu govore ikavski odrazi *jata* i zamjenica *če*). Paleoslavistička i hrvatskoglagoljska sekcija bila je dobro posjećena i svaki je referat bio popraćen poticajnom raspravom.

Uspješno praćenje kongresnog rada omogućila je opsežna *Knjiga sažetaka* (uredili i pripremili: Ivica Baković, Anđela Frančić, Marija Malnar Jurišić, Lana Molvarec i Bernardina Petrović. Hrvatsko filološko društvo, Zagreb, 2019., 193 str.). Organizator Kongresa obogatio je radni program i drugim sadržajnim aktivnostima, kao što je bilo predstavljanje izdavačkog niza *Povijest hrvatskoga jezika* (glavni urednik: Ante Bičanić. Društvo za promicanje hrvatske kulture i znanosti CROATICA, 6. knjiga, Zagreb, 2008.–2019.), zatim izlet u Drniš s razgledom grada i djela kipara Ivana Meštovića te obilazak Šibenika s posjetom katedrale sv. Jakova i samostana i crkve sv. Frane. Zsigurno će uspješno održan *Sedmi hrvatski slavistički kongres* sudionicima ostati u sjećanju po izvrsnoj organizaciji i srdačnom ozračju.

VESNA BADURINA STIPČEVIĆ